

Tomas Šyvokas

Kuopos vado pavaduotojas, 25 m.

2013-07-17

Liepos 17-osios rytas kiek kitoks nei kiti... Pabudęs ryte jaučiu mažą jauduliuką – po pietų prasidės didžioji kelionė. Nors dauguma detalių yra žinomos, tačiau vistiek išlieka šiek tiek nežinomybės. Kuprinė jau sukrauta, tačiau dar kartą mintyse patikrinu jos turinį: apmąstau ar viskas sudėta, ar tikrai kiekvienas pasiimtas daiktas bus man reikalingas. Pakėlus kuprinę atrodo, kad jos masė vidutiniška (mano kuprinė per bandomąjį žygį buvo tikrai sunkesnė), tačiau žinau, kad reikia paimti bendrą komandos daiktų, todėl dar prisidės keli kilogramai.

Viską įvertinęs, imu kuprinę, sėdu į automobilį ir važiuoju į Vilnių. Nors automobilyje groja muzika, ją užgožia mano mintys apie būsimą ekspediciją. Net nepajuntu, kaip atsiduriu Vilniuje ir žengiu į UNESCO atstovybę Lietuvoje, kur laukia susitikimas su visa komanda ir paskutiniai nurodymai. Smagu, kad su komandos nariais teko susipažinti dar prieš ekspediciją, todėl šiandien visi susirinko jau kiek pažįstantys vieni kitus. Todėl nereikėjo gaišti laiko bandant su visais susipažinti. Teliko išklaudyti galutinį instruktažą. Po jo pajudėjome link Vilniaus geležinkelios stoties. Juokavome, kad tai buvo pirmasis mūsų komandos žygis.

Geležinkelio stotyje mūsų jau laukė artimieji ir visi kiti žmonės, atvykę mūsų palydėti. Labai nustebino žiniasklaidos dėmesys: nukreiptos kameros ir objektyvai į mus šiek tiek trikdė, bet guodė ta mintis, kad netrukus būsime traukinyje ir visą dėmesį galėsime skirti vieni kitiems ir ekspedicijai. Sveikinusiųjų kalbos mus palydint iš tiesų jaudino. Ypač kai buvo kalbama apie tai, jog esame savo valstybės ambasadoriai, kad turim ypatingą misiją. Mane tokie žodžiai tik dar labiau įpareigojo kuo geriau atlikti mums pavestą užduotį.

16.55 val. pajudėjo mūsų traukinys... Visi mojuodami rankomis mums išlydintiems išvykome arčiau savo tikslo. Visų pirma laukia kelionė į Maskvą. Teks keliauti per visą naktį, tačiau traukinys labai patogus ir net neprimena tų sąlygų, kurias patyrė mūsų tremtiniai. Todėl laikas neprailgsta ir nepajaučiu, kaip ateina vidurnaktis. Jau pasiklojau patalynę savo gulute – laikas ilsėtis...

2013-07-18

Ryte pažadino traukinio palydovas ir pranešė, kad jau laikas keltis ir tvarkytis – mes jau Rusijoje ir artėjame prie Maskvos. Pro traukinio langus pradėjo matytis Maskvos priemiesčių vaizdai, o netrukus jau buvome ir pačioje Maskvoje. Greičiausiai visiems iš mūsų tai buvo pirmasis apsilankymas Maskvoje, todėl visi smalsiai žiūrėjo pro traukinio langus į aplinkinius vaizdus. Geležinkelio stotyje mus labai šiltai pasitiko Lietuvos ambasadorius Rusijoje Renatas Norkus ir kiti ambasados darbuotojai. Su jais pakalbėję turėjome judėti toliau, nes reikėjo vykti į oro uostą – laukė skrydis į Tiumenę.

Praėjus visas oro uosto procedūras pakilome nuo žemės, o jau už dviejų su puse valandos leidomės Tiumenėje. Nusileidus oro uoste mūsų jau laukė ekspedicijos vadovas Gintautas Alekna. Su juo kartu nuvykome į pirmąją apsistojimo vietą, kuri buvo daug komfortiškesnė nei mes tikėjomės – viešbutis. Kadangi į Tiumenę atvykome jau vakare, todėl iš karto nuvykti į tremtinių kapines būtume nespėję. Visų pirma, būtume nespėję įsikurti stovyklavietės nakčiai, o antra – dar reikėjo nusipirkti maisto, indų ir įrankių darbams kapinėse atlikti. Šiuos darbus planuojame atlikti rytoj iš ryto.

O šiandien vakare dar gavome išsamų instruktažą dėl visos ekspedicijos iš jos vadovo. Taip pat sprendėme, kokius maisto produktus pirkti, ką gaminti. Ir vėl nepastebėtai atėjo vidurnaktis... Laikas ilsėtis, o rytoj prasidės pirmieji žygiai...

2013-07-19

Išaušo rytas. Kėlėmės ir judėjome pusryčiauti. Tada iš karto su transportu į didelį prekybos centrą, kuriame galima nusipirkti ir maisto produktų, ir įrankių – viskas, ko mums reikia, yra po vienu stogu. Prekybos centras nieko nesiskyrė nuo vakarietiško prekybos centro: didžiulis plotas, gausybė prekių, savitarna. Merginos pasuko į maisto prekių skyrių pirkti produktų, o mes, vaikinai, su ekspedicijos vadovu G. Alekna leidomės ieškoti darbui reikalingų įrankių.

Visų pirma diskutavome, kokių įrankių mums gali prireikti. Paklausę ekspedicijos vadovo patarimų, pirkome kirvių, pjūklų, kastuvų ir netgi cemento, kuris bus reikalingas įtvirtinti pastatytą kryžių. Baigėme pirkti greičiau nei merginos, todėl skubėjome joms į pagalbą. Merginos tikrai pasistengė – pririnko daug ir įvairių maisto produktų. Atrodė, kad dėl maisto trūkumo skūstis neturėtume, tačiau viską teks neštis ant pečių, jei neturėsime galimybės pasinaudoti transportu.

Visa laimė, kad iki pirmųjų kapinių, kurias ruošėmės tvarkyti, mus nugabeno autobusas. Atstumas nemažas – 160 km. Objektas – Kulimeso kaimo kapinės. Pats kaimas jau išnykęs, nors aplink dar yra

kitų kaimelių, kuriuose gyvenę lietuviai, tačiau dabar jų ten jau nėra. Vieni grįžo atgal į Lietuvą, kiti – persikraustė į didesnius miestelius, o dar kiti – atgulė amžino poilsio šioje vietoje... Po beveik dvi valandas trukusios kelionės atvykome į Aksarinsko kaimą Jarkovo rajone. Šis kaimas yra apie 1,5 km atstumu, nuo Kulimeso kaimo kapinių, kurias ruošiamės tvarkyti. Aksarinske susitikome su vietinės valdžios atstovais. Po to sėdome atgal į autobusą ir pavažiavome dar šiek tiek už Aksarinsko.

Tik važiuodami sužinojome, kad aplankysime dar vieną buvusį lietuvių apgyvendintą kaimą – Bačeliną. Šiame kaime buvo apie 700 gyventojų, o dabar belikę vos keliasdešimt ir nei vieno lietuvio. Šioje vietoje reikia paminėti, kad kartu su mumis į šį kaimą vyko Tiumenėje gyvenanti Liudmila. Ji yra lietuvė ir šiame kaime augo kartu su savo tėvais, kurie dabar jau yra mirę. Liudmila mums daug pasakojo apie Bačeliną. Akyse tiesiog kilo vaizdiniai: „čia buvo lietuvių gatvė, čia kultūros namai, o čia medienos fabrikas“. Moteris viską pasakojo taip vaizdžiai, jog buvo nesunku viską įsivaizduoti. Čia vyko lietuvių gyvenimas, kurie jie patys po ištrėmimo susikūrė. Tremtiniams atvykus į šią vietą joje buvo tik laukai, tačiau lietuviai sugebėjo viską savo rankomis susikurti, kai kurie net prasigyventi. O dabar jau beveik nieko nebelikę. Kaip teigia Liudmila, labai daug tremtinių grįžo atgal į Lietuvą, kai kurie, kaip ir ji pati, išvyko į didesnius miestus.

Po šio susipažinimo su Bačelino kaimu vykome į Kulimeso kaimo kapines, kur turėjome pradėti savo darbus tvarkydami šias kapines. Kapinių praktiškai jau nebelikę. Jeigu ne G. Alekna, greičiausiai būtume tiksliai nepasakę, kurioje vietoje yra kapinės. Apžiūrėjome visą teritoriją ir pamatėme, kokius darbus čia teks atlikti – visų pirma reiks pašalinti išvirtusius medžius, krūmus, naujai pridigusius medelius. Šitiems darbams šiandien jau nesiryžome, nes atėjo vakaras ir turėjome nuspręsti dėl nakvojimo vietos. Kadangi gavome rimtų įspėjimų dėl ateinančios audros, nusprendėme grįžti atgal į Aksarinsko kaimo mokyklą ir ten apsistoti. Mokyklą ne taip toli, todėl neužtruksime daug laiko nueiti į ją ir kitą dieną vėl ateiti į kapines.

Atlikome žygiuką į mokyklą ir apsistojome sporto salėje. Mūsų šaunioji virėja Erika iškart pradėjo gaminti vakarienę, o netrukus jau pakvietė visus vakarieniauti. Prie stalo aptarėme pagrindinius rytojaus darbus. Planas lieka toks, kaip buvo paminėta, o tai atlikus pradėsime statyti kryžių ir jį aptversime.

G. Alekna pasidalino savo patirtimi iš buvusių ekspedicijų, kuri mums labai naudinga. Be to, kalbame ir apie trėmimus, nes būnant autentiškoje aplinkoje tai kur kas artimesnis prisilietimas prie viso to. Taip nejučia prabėga dar viena diena...

2013-07-20

Pabudau apie 7 val. ryto be žadintuvo. Mūsų neetatiniai virėjai jau gamino pusryčius – saldžią sorų košę. Pradėjo keltis ir kiti. 8 val. jau visi buvome papusryčiavę. Nedelsdami išjudėjome į Kulimeso kaimo kapines, kur pradėjome darbus. Iš pradžių buvo labai sunku įsivaizduoti, kur yra šių kapinių riba, nes aplinka buvo visai neprimenantanti kapinių: nors buvo berods trys pavieniai rusų kapai, bet lietuviško kapo nei ženklo, viskas išnykę. Tik ekspedicijos vadovo Gintauto dėka pavyko surasti kelis aiškius kauburėlius, po kuriais greičiausiai ilsisi lietuviai. O aplink vieni krūmynai! Nusprendėme juos iškirsti, tokiu būdu išryškinant kalvelės, ant kurios yra kapai, vaizdą.

Pasiskirstėme darbais: vieni su kirviais kirto krūmus ir naujai pridigusius medelius, kiti su pjūklais pjovė sausus medžius ir šakas, dar kiti viską nešė deginti į laužą, kurį prižiūrėjo dar keli žmonės. Smagu buvo dirbti komandoje, matyti, kad visi stengiasi vardan bendro tikslo. Dėl to ir darbai labai neprailgo – atėjo pietų metas. Pasistiprinome ant laužo keptomis dešrelėmis ir toliau kibome į darbus. Pamažu ėmė ryškėti naujas kapinaičių vaizdas.

Tačiau dar buvo likę nemažai, kai visa tai nutraukė atslinkęs didžiulis lietaus debesis. Kadangi iš anksto buvome informuoti apie artėjančią audrą, ekspedicijos vadovo sprendimu atsitraukėme atgal į mokyklą. Darbus teko nutraukti. Audra truko apie kelias valandas iki vakaro. Darbus tęsime rytoj...

2013-07-21

Šiandien atsikėlėme kiek anksčiau, nes oras buvo palankus darbų vykdymui. Pasistiprinome avižine koše ir susirinkę visus įrankius vėl pajudėjome į Kulimeso kaimo kapines. Po vakar dienos darbų labai ryškiai matėsi pasikeitęs vaizdas: miškas jau beveik išvalytas, pamiškė jau pilnai sutvarkyta. Džiugu matyti darbo rezultatus, tačiau dar reiktų pabaigti krūmynų šalinimą ir pastatyti kryžių. Todėl vėl pasiskirstome darbais. Vieni toliau dirba miške: kerta, pjauna, nešioja, o kiti jau užsiima kryžiaus statymu.

Apie 14 val. baigėme tvarkyti mišką, merginos suskubo kaisti puodą su burokėlių sriuba. Visi susirinkome į vieną vietą papietauti. Sriuba dar buvo „pastiprinta“ lašiniiais. O po aktyvaus darbo apetito stygiumi nesiskundžia niekas. Stengėmės pavalgyti greitai, nes norėjome šią dieną pabaigti visus darbus. Metėme pastangas pastatyti kryžių ir jį aptverti tvora. Čia visų žmonių nereikėjo, todėl prie šio darbo daugiau liko vaikinai, o merginos galutinai sutvarkė aplinkinę teritoriją.

Tačiau kartojosi vakar dienos scenarijus – danguje vėl ėmė kauptis debesys. Tik šiandien dar didesni, o pasirodęs vėjas buvo kelis kartus stipresnis. Bet noras pabaigti darbus priverčia sudvejoti ar jau tikrai reikia traukti į mokyklą. Nusprendėme merginas paleisti atgal į mokyklą, o vaikinai dar šiek tiek pasilikti. Turėjome viltį, kad debesys greitai nueis šalin. Lietaus ilgai laukti nereikėjo – maždaug už 20 minučių jau pliaupė kaip iš kibiro, o vėjas vertė medžius beveik prie žemės. Nusprendėme palaukti pasislėpę duobėje, nes vėjas nešė debesis labai greitai, ir tikėjomės, kad lietus greitai baigsis. Laimei mūsų lūkesčiai pasitvirtino, ir po kiek daugiau nei 20 min lietus baigėsi ir galėjome toliau tęsti darbus.

Kryžius jau buvo pastatytas ir sutvirtintas, beliko pabaigti tvorą aplink jį. Medieną tvorai pavyko įsigyti iš vietinių gyventojų, kurie, matyt, ją suorganizavo iš lentpjūvės. Reikia paminėti, kad vietiniai visada stengiasi mums padėti ir tai yra labai naudinga ir, žinoma, malonu.

Tvorą aplink kryžių suprojektavome kvadrato formos su 2 m kraštinėmis. Kampuose visą konstrukciją laiko 4 į žemę įkasti rąstai. Prieš kasant juos į žemę, apdeginome tuos galus, kurie bus po žeme – medis ilgiau nesupus. Po to pradėjome rąstus tvirtinti iškastose duobėse. Tačiau dangus vėl pradėjo niuktis ir staigiai aptemo – vaizdas dar pablogėjo. Vėjas panašėjo į uraganą. Dar kiek laiko bandėme tęsti darbus, tačiau dangus nieko gero nežadėjo. Buvo labai panašu, kad kils didžiulė audra. Todėl šį kartą nusprendėme jau ir mes atsitraukti į mokyklą, nes per audrą vis vien negalėsime vykdyti darbų. Deja, pasiteisino lietuviška patarlė: „iš didelio debesies – mažas lietus“. Šiek tiek palijo ir lietus

baigėsi, tačiau dangus išliko vistiek apsiniaukęs, todėl grįžti į kapines buvo rizikinga. Bet kurią minutę vėl galėjo pradėti lyti. Taip ir vakaras atėjo, todėl kryžiaus aptvėrimą teks baigti rytoj..

Šiandien dar noriu pasidžiaugti labai puikia ekspedicijos komanda. Džiugu, kad visi komandos nariai yra labai šaunūs, stengiasi vienas kitam padėti, todėl atmosfera yra labai gera! Tikiuosi, kad ji tokia išliks iki ekspedicijos pabaigos ir mes vieningai atliksime visa tai, dėl ko atvykome.

Vakaras Sibiras toks pats kaip visur – leidžiasi saulė, pamažu temsta. O mes einame ilsėtis – po gero fizinio darbo, manau, kad nemiga niekas nesiskundžia.

2013-07-22

Jau trečias toje pat mokykloje. Treti pusryčiai pagaminti mūsų šauniųjų komandos narių dėka. Ir trečioji diena darbo Kulimeso kaimo kapinėse.

Mūsų komandos vyriškoji pusė judėjo pabaigti darbų, o moteriškoji pasiliko sutvarkyti apsistojimo vietas. Visoms komandos nariams darbų Kulimeso kaimo kapinėse jau nebuvo, o vyrukams beliko pabaigti pastatyti tvorą aplink kryžių. Nujudėję į vietą be jokių atskirų nurodymų pasiskirstėme darbais. Labai šaunu, kad kiekvienas atranda darbą sau. Kiekvienas mato, ką reikia padaryti, ima laisvus įrankius ir darbai pasiskirsto tiesiog savaime. Labai gerai, kad gavome geros medienos, todėl galėjome padaryti tvirtą ir pakankamo dydžio tvorą. Vidurdienį jau kalėme paskutines vėnas. Tuo metu pas mus atvyko ir merginos, nešinos užkandžiais. Jos tikrai dėl mūsų stengiasi, o tai priverčia stengtis ir mus.

Užkandę galėjome visi kartu pasidžiaugti nuveiktu darbu. Apėmė malonus jausmas, kad dar viena lietuvių tremtinių amžino poilsio vieta sutvarkyta. Norėtusi, kad tas sutvarkymas laikytųsi kuo ilgiau, tačiau suprantama, kad tokios vietos reikalauja nuolatinės priežiūros. Bet labai svarbu jau vien pats parodytas dėmesys ir pagarbos atidavimas šioje vietoje palaidotiems tremtiniam.

Po kelių susikaupimo ir apmąstymo minutėlių reikia judėti toliau į kitas kapines. Todėl susikrovėme visus daiktus į autobusiuką ir vėl pajudėjome atgal į Tiumenės srities centrą. Čia atvykome vakarop, todėl nakčiai pasiliksime mums pasiūlytoje bazėje. Turėjome dar šiek tiek laiko pailsėti, o vakaras jau beveik tradiciškai baigėsi bendrais pokalbiais. Dar viena prabėgo greitai, tačiau šiandien jau galėjome džiaugtis pirmuoju pilnai atlikti darbu – sutvarkytomis Kulimeso kaimo kapinėmis.

2013-07-23

Šiandien iš Tiumenės srities centro išvykome į Jurginsko rajoną. Kelionė užtruko beveik visą dieną. Tačiau tai nebuvo vien važiavimas. Pakeliui sustojome pas Jaluturovske gyvenančią tremtinę Birutę Kamarauskienę. Senolei jau sunku kalbėti lietuviškai, bet ji vis dar išlaikiusi dzūkiską tarmę. Birutė buvo išstremta iš Marcinkonių kaimo, Alytaus apskrityje. Tai mane daugiau palietė, nes pats esu iš Dzūkijos ir žinau visas Birutės paminėtas vietas. Senolė pasakojo apie savo šeimos istoriją ir dabartinį gyvenimą. Apie šią moterį būtų galima parašyti atskirą istoriją, bet man labiausiai įstrigo galvoje jos susijaudinimas pamačius mus, atsiradusius lyg iš niekur. Juk moteris greičiausiai nesitikėjo, kad po daugelio metų ją kažkas aplankys iš Lietuvos ir tai, aišku, kėlė emocijas. Tokias momentais pasidaro labai aiški projekto „Misija Sibiras“ prasmė ir būtinybė palaikyti ryšį su ten likusiais tremtiniais.

Po susitikimo su Birute toliau vykome į Novij Tap kaimą. Čia tremties metais gyveno apie 400 lietuvių. Dabar jų nebelikę nei vieno, tačiau likę vietiniai rusai dar juos gerai prisimena, vardina lietuviškas pavardes, rodo lietuvių pastatytus pastatus. Apsilankėme ir šio kaimo kapinėse. Ten

pavyko surasti vos kelis lietuvių kapus. Jie niekieno neprižiūrimi, todėl mes juos aptvarkėme ir pagerbėme ten palaidotus žmones.

Diena jau ėjo į vakarą, todėl reikėjo ieškoti stovyklavietės nakčiai. Suradome gražią vietą prie upės ir čia apsistojome: statėme palapines kūrėme laužą, maudėmės upėje. Vakaras baigėsi skania ant laužo gaminta vakariene.

2013-07-24

Rytas gamtoje man visuomet patinka. Tad ir šis buvo labai geras, o ypač smagu buvo tai, kad išlindus iš palapinės buvo galima matyti saulės spindulius. Bet džiaugtis šiltu gražiu rytu nebuvo kada, nes reikėjo viską sutvarkyti, susikrauti daiktus ir judėti toliau. Pradėjome toliau važinėti po Jurginsko rajoną ieškodami lietuviškų pėdsakų. Sustojome ties buvusiu geležinkeliu, kur dabar likę tik pobėgiai. Ekspedicijos vadovas Gintautas paaiškino, kad šiose geležinkeliu tremtiniai gabendavo medieną Šioje vietoje Sosnovkos gyvenvietė. Visai šaliai Lesnoje kaimas. Užsukome į jo kapines tikėdamiesi surasti lietuvių kapų. Tačiau jų rasti nepavyko, nes medinių kryžių neišlikę. Taigi ir jokio tvarkymo negalėjome atlikti. Nusprendėme judėti toliau.

Vakarop pasiekėme Lebediovkos kaimą. Šiame kaime gyveno Birutė Kamarauskienė, su kuria buvome susitikę. Šio kaimo kapinėse palaidotas jos vyras, kilęs iš Alytaus r., Obelytės kaimo. Taip pat šiame kaime gyvena Birutės dukterėčia Aldona. Jie lietuviškai jau nebekalba, nes teigia, kad neturi su kuo kalbėti lietuviškai, todėl kalbą pasimiršo. Šiuo metu Lebediovkoje gyvena apie 1400 gyventojų, tačiau daugiau lietuvių čia jau nebėra. Nemažai jų palaidota bendrose kaimo kapinėse.

Mums ir vėl buvo pasiūlyta apsistoti mokykloje. Priėmėme šį pasiūlymą ir įsikūrėme joje.

2013-07-25

Atsikėlėme ryte ir papusryčiavome. Vėl turėjome skanią košę. Po pusryčių iš karto ruošėmės judėti į Verch Kamenkos kaimo kapines. Pasak ekspedicijos vadovo, jose daugiausiai palaidoti lietuviai. Atstumas iki kapinių nuo mokyklos – apie 12 km. Kelias nekoks, todėl nusprendėme bandyti susiderinti vietinių transportą iki kapinių. Tai pavyko padaryti ir mūsų džiaugsmui prie mokyklos atvažiavo sunkvežimis URAL ir traktorius BELARUS su priekaba. Vietiniai gyventojai buvo nusiteikę geranoriškai ir suorganizavo mums tokią pagalbą. Susikrovėme visu reikalingus daiktus į sunkvežimį ir patys į jį sušokome.

Po maždaug pusvalandžio kratylosi atvykome į Verh Kamenkos kapines. Pamatėme gan trikdantį vaizdą. Visai šalia kapinių kasamas didžiulis karjeras ir visai neaišku, kur jis toliau plėsis. Todėl gali būti, kad kapinės pateks į karjero zoną. O kapinių vietoje privirtę daug medžių, ant žemės nuvirtę kryžiai pūva, likę kapų tvorelės taip pat pūva arba yra sulaužytos medžių.

Nusprendėme, kad kapinių teritoriją būtina išvalyti ir visą teritoriją aptverti, kad būtų aiški kapinių teritorija ir niekas nesugalvotų plėsti karjero į šią pusę. Todėl ilgai nedelsdami pradėjome darbus.

Pirmiausiai pradėjome pjauti ir tempti iš kapinių nuvirtusius medžius, taip pat šalinome sausuolius ir visą kitą balastą. Aš ir G. Alekna apėjome kapinių perimetrą ir pažymėjome taškus, kuriuose bus kapinių kampai. Pagal juos bus galima orientuotis, kaip bus statoma kapinių tvora. Išmatavome kapinių perimetro ilgį – 160 m. Tokiam atstumui reikia paskaičiuoti medienos kiekį, kurį derinsime su vietine lentpjūve. Tada iš tų pačių nuvirtusių medžių pradėjome ruošti pagrindinius rąstus, kurie laikys visą tvorą. Merginos juos nužievino, tada jų vieną galą apdegino lauže, kad ilgiau nepūtų. Iš karto pradėjome kasti duobes, į kurias vėliau pradėjome leisti rąstus. Šį darbą planuojame pabaigti rytoj, nes dar laukiame medienos visai tvorai ir nežinome kokie tiksliai bus jos išmatavimai.

Šiandien visą dieną gerai padirbėjus pavyko išvalyti kapinių teritoriją ir pradėjome tvoros statybą – paruošėme reikalingus rąstus. Tai atlikę vėl sušokome šįkart į traktoriaus priekabą ir

parvykome atgal į Lebediovkos mokyklą. Smagu matyti, kad visi džiaugiasi dienos darbu ir rodo motyvaciją toliau tęsti darbus rytoj. Einu ilsėtis, nes rytoj prasideda didysis darbas statant tvorą. Vardan kapinių išsaugojimo...

2013-07-26

Iš ryto kartojosi ta pati istorija. Kėlimasis. Pusryčiai. Traktorius. Ir mes vėl Verh Kamenkos kapinėse. Šiandien jau turėjome medieną ir galėjome pilnai statyti tvorą. Darbas užtruko visą dieną, o padarėme gal kokį trečdalį. Tvoros statymas einasi ne taip greitai, kaip norėtūsi. Bet judame tinkame linkme, atsiranda susidirbimas, visi žino ką ir kaip daryti.

Vakare dar aplankėme Lebediovkoje gyvenantį Juozą Česnulevičių. Jo šeima buvo išstremta į šį kaimą, o jis pats liko Lietuvoje. Tačiau vėliau Juozas nusprendė savo noru vykti į Sibirą tam, kad galėtų gyventi su šeima. Čia sutiko savo būsimą žmoną rusę, su kuria vėliau sukūrė šeimą ir liko čia gyventi iki šiol. Lietuviškai jau nebekalba, o gyveno Marcinkonyse, kaip ir mūsų aplankytoji Birutė.

Po šio susitikimo parėjome atgal į mokyklą. Ir vėl laikas ilsėtis...

2013-07-27

Šiandien į Verh Kamenkos kapines išvykome kiek anksčiau. Norėjome pabaigti tvorą, todėl reikėjo nemažai pasistengti. Nuo vakar jautėsi geras susidirbimas, buvome pasiskirstę atskiromis komandomis, kurios turėjo savo užduotis. Mano komanda užsiėmė tvoros statyba. Kiekvienos rankos buvo reikalingos tam, kad būtų galima darbą baigti iki vakaro. Todėl ir merginos ėmėsi kalti vinis, padėjo tvirtinti tvorą. Tik pradėjus darbus užėjo lietus, tačiau darbo nenutraukėme, dėl tos pačios priežasties. Oras buvo „palankus“ ir uodams – jie buvo aktyvesni nei kitomis dienomis. Nuo aktyvaus darbo buvau visas šlapias nuo prakaito, bet tai smulkmena. Svarbiausia buvo tikslas atlikti šį darbą tam, kad kapinės būtų apsaugotos nuo visiško išnykimo ar netgi sunaikinimo. Tai ir pavyko padaryti, nes vakare visa kapinių teritorija jau buvo aptverta. Sunaudojome apie 950 lentelių. Taip pat pastatėme didelį medinį kryžių. Kryžiaus nešimas į jam įtvirtinti iškastą duobę ir jo tvirtinimas man buvo labiausiai jaudinantis momentas. Net sunku jį apibūdinti, bet tai buvo tikrai ne eilinė akimirka, kurią būtų sunku palyginti su kuo nors kitu. Po kryžiaus pastatymo, kai jau visos kapinės pilnai buvo sutvarkytos, dar keliolika minučių stovėjau ir skendau savo vidiniuose susimąstymuose. Atrodo, kad padarėme didelį darbą, bet pagalvojus daugiau, atrodo, kad tai yra simbolis, paradantis mūsų ryšį su ta prarastąja karta. Ir taip norėtusi, kad tas simbolis išliktų kuo ilgiau. Deja, laikas vėl keičia aplinką: verčia medžius, pūdo kryžius ir tvoreles, o baisiausia, kai dar įsikiša žmogaus ranka ir tai nuniokoja. Labai tikiusi, kad ekspedicijos į Sibirą nesibaigs ir mes galėsime išsaugoti šią savo tautos dalelę.

Vakare po visų darbų pasveikinome ekspedicijos vadovą Gintautą Alekną. Ši ekspedicija į Sibirą jam yra 40-oji! Palinkėjome jam stiprybės toliau tęsti šį svarbų darbą ieškant tremtinių kapaviečių ir sutvarkant jas. Jis tikrai ne eilinė asmenybė, paskyrusi didžiąją dalį savo laiko Sibirui. Jo dėka mūsų ekspedicija taip pat vyksta labai sklandžiai.

2013-07-28

Ryte atsikėlę pradėjome krauti daiktus. Šiandien palikome Lebediovkos kaimą. Tik prieš jį paliekant dar reikėjo aplankyti Lebediovkos kaimo kapines ir surasti lietuvių kapus jose. Tų kapų likę vos keli. Tarp jų ir mūsų aplankytos Birutės vyro kapas. Tuos kapus mums pavyko surasti. Atrodė jie gan tvarkingai, todėl nereikėjo atlikti kažkokio papildomo darbo. Tačiau labiausiai į akis krito prie šiukšlių krūvos nuverstas metalinis kryžius. Negalėjome jo taip palikti. Kryžius iš kitų išsiskyrė savo

meniškumu, buvo profesionaliai pagamintas. Atkasus žemę ir po šiek tiek fizinių pastangų kryžius vėl stovėjo. Aptvarkėme aplink buvusį šiukšlyną. Dar vienas simbolis buvo atstatytas! Atsisveikinome su šiomis kapinėmis ir pajudėjome link Tiumenės srities centro.

Pakeliui dar kartą sustojome Jaluturovske, kur jau buvome susitikę su Birute Kamarauskiene. Šiandien dar kartą pas ją užsukome. Papasakojome jai apie mūsų nuveiktus darbus ekspedicijos metu. Paskui dar kalbėjomės ir sužinojome, kad Lebediovkoje sutiktas Juozas yra jos brolis. Šį kartą atsisveikinimas su Birute buvo liūdnas – moteris susigraudino. Nebuvo linksma ir mums...

Tuomet bandėme surasti dar vieną tremtinę Aldoną, tačiau jos neradome namuose. Laikas jau vertė judėti į Jaluturovsko autobusų stotį. Iš jos toliau vykome maršrutiniu autobusu į Tiumenės srities centrą. Atvykus vakare mus pasitiko vietinės valdžios atstovė ir nugabeno į dziudo centrą, kuriame apsistosime iki mūsų skrydžio atgal į Maskvą.

Galima sakyti, kad šioje vietoje mūsų ekspedicija jau baigėsi, nes aplankėme ir sutvarkėme visas planuotas kapines. Beliko laukti lėktuvo skrydžio į Maskvą. Daugiausiai darbo buvo Kulimeso ir Verh Kamenkos kapinėse. Jose ir praleidome daugiausiai laiko. „Misija Sibiras“ aplankytų sričių ir sutvarkytų kapinaičių geografija dar labiau prasiplėtė. Ir man galvoje vis sukasi mintis, o gal tiksliau noras, kad tos sutvarkytos kapinės kuo ilgiau išliktų arba bent tas išsaugojimas išliktų mūsų atmintyje. Mano manymu, mūsų tautos istorijos išsaugojimas yra mūsų garbės reikalas.